Osnovna škola	Klinča Sela
Nastavni predmet	Katolički vjeronauk
Vjeroučitelj	Josip Kunac, *prof.*
Razredni odjel	8.
Redni broj pripreme	29.
Nastavna cjelina / tema	III. BOG STVORITELJ I PRIJATELJ ČOVJEKA
Nastavna jedinica / podtema	6. Prvo bratoubojstvo

Odgojno-obrazovni ishodi učenja:

OŠ KV A.8.2. Učenik u biblijskim tekstovima Knjige postanka pronalazi i navodi odgovore na temeljna životna pitanja (zašto čovjek pati, uzroci sukoba među ljudima...)

OŠ KV C.8.3. Učenik objašnjava kršćansko shvaćanje zla, patnje, grijeha i posljedica grijeha, dostojanstva čovjeka, važnosti čovjekove slobode i odgovornosti na temelju biblijskih tekstova.

Ključni pojmovi	Kajin i Abel; bratoubojstvo; zavist; odgovornost; svetost života; milosrđe
Središnje / problemsko pitanje	Kako čuvati brata kada se u nama pojave zavist i srdžba?
Oblici rada	individualni rad; rad u paru; rad u skupinama; zajednički rad
Nastavne metode	rad na tekstu; istraživanje dokaza; razgovor; analiza umjetničkoga djela; problemski zadatak; kratko pisanje
Nastavna sredstva i pomagala	Ukorak s Isusom, str. 64–65; RB, str. 51; Biblija; bilježnica; radni predlošci; ploča ili projektor; izborni digitalni sadržaji
Međupredmetne teme	osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima. uku B.3.4. Učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate, procjenjuje ostvareni napredak te na temelju toga planira buduće učenje.
Korelacija	Hrvatski jezik – pripovjedni tekst i obrazlaganje; Likovna kultura – analiza prikaza ljudskih likova.

Vrednovanje:

Vrednovanje za učenje: Učenici će odgovor o Kajinovoj odgovornosti potkrijepiti tekstom i razlikovati posljedicu grijeha od Božje zaštite života.

Vrednovanje kao učenje: Učenici će za svaku tvrdnju označiti mogu samostalno ili trebam pomoć.

Vrednovanje naučenoga: Brojčano ocjenjivanje nije predviđeno.

TIJEK NASTAVNOGA SATA

I. UVODNI DIO – PITAJ (8 minuta)

Uvodna molitva:

Oče naš…

ili:

Bože, ti poznaješ i ono što skrivamo u srcu. Pomozi nam prepoznati zavist, zaustaviti povredu i čuvati život svakoga čovjeka. Uči nas radovati se tuđemu dobru. Amen.

Alternativa: „Gdje ti je brat Abel?“ (Post 4, 9). Učenici će u tišini pomisliti na osobu koju danas mogu saslušati i u sebi izreći kratku molitvu za nju.

Povezivanje s prethodnim satom / pregled domaće zadaće:

Učenici će vjeroučitelju dati na uvid domaću zadaću s prethodnoga susreta:

„Učenici će riješiti ili dovršiti zadatke u RB, str. 49–50.“

Ili:

„Učenici će napisati tri rečenice zamišljenoga razgovora nakon pogreške: priznanje, prijedlog popravka i riječ ohrabrenja.“

Motivacija:

Učenici će promatrati dvije unutarnje reakcije na isti događaj i imenovati razliku među njima.

ISTI DOGAĐAJ – DVA ODGOVORA

Prijatelj je osvojio nagradu.

A: „Nije bolji od mene. Pokvarit ću mu veselje.“

B: „Žao mi je što nisam pobijedio, ali čestitat ću mu.“

Autorski nastavni primjer.

Razgovor

- Je li razočaranje već isto što i odluka da nekoga povrijedimo? (Nije; osjećaj možemo priznati, a postupak odgovorno izabrati.)
- Koji odgovor čuva prijateljstvo? (B; priznaje vlastiti osjećaj i tuđe dobro.)

Početni stav: Učenici će uz tvrdnju „Tuđi uspjeh umanjuje moju vrijednost.“ odabrati: slažemo se – nismo sigurni – ne slažemo se. Kratko će obrazložiti izbor.

Tuđi uspjeh umanjuje moju vrijednost.

Odabrati: slažemo se – nismo sigurni – ne slažemo se.

Najava teme i središnjega pitanja:

Učenici će u temi „Prvo bratoubojstvo“ istražiti kako zavist može prerasti u nasilje i zašto Bog traži odgovornost te štiti ljudski život.

Kako čuvati brata kada se u nama pojave zavist i srdžba?

II. SREDIŠNJI DIO – ISTRAŽI I PROSUDI (28 minuta odabranih aktivnosti)

Napomena o izboru aktivnosti: Aktivnosti su prijedlozi i mogućnosti izbora. Nije predviđeno sve provesti u jednom satu. Vjeroučitelj će birati prema ishodima, vremenu, osobitostima razreda, opremi i potrebama učenika. Dva načina obrade u Aktivnosti 1 međusobne su alternative.

Aktivnost 1: Obrada sadržaja *(rad u skupinama ili klasična obrada, 10 minuta)*

Istraživačka obrada: učenici će pročitati „Prvo bratoubojstvo“ i „Grijeh rađa grijehom“ (str. 64–65). Tri će skupine istražiti Kajinov osjećaj, njegov izbor i Božje djelovanje. Svaka će iznijeti jedan nalaz i dokaz iz teksta.

Moguće rješenje: Zavist i srdžba – Kajin ne prihvaća Abelovo dobro; slobodan izbor – odbija upozorenje i ubija brata; Božje djelovanje – traži istinu, objavljuje posljedice i štiti Kajina od osvete.

Radni predložak:

Pronaći dokaz za dodijeljeni nalaz.

ŠTO ISTRAŽUJEMO?	DOKAZ IZ TEKSTA
Kajinov osjećaj	_____ _____
Kajinov izbor	_____ _____
Božje djelovanje	_____ _____

Ili: klasična obrada

Učenici će pročitati tekstove „Prvo bratoubojstvo“ (Kajinov dnevnik) i „Grijeh rađa grijehom“, udžbenik, str. 64–65, te Post 4, 9–16 na str. 65. Umjesto teksta iz Knjige postanka mogu pročitati strip o Kajinu i Abelu:

klikni ovdje - poveznica

Razgovor

- Što Kajin ne može prihvatiti? (Božju naklonost Abelu; brata vidi kao suparnika.)
- Je li Bog Kajina upozorio prije njegova zločina? (Da; poziva ga da se odupre grijehu.)
- Što otkriva odgovor „Zar sam ja čuvar brata svoga?“ (Bijeg od istine i od odgovornosti za bližnjega.)
- Zašto je znak na Kajinu važan? (Bog sprječava osvetu i štiti njegov život; ne opravdava ubojstvo.)
- Što naš dar Bogu čini iskrenim? (Ljubav prema Bogu i bližnjemu, uz spremnost na pomirenje.)

Shematski prikaz i ključni naglasci:

BOG POZIVA NA ODGOVORNOST I ČUVA ŽIVOT

BOŽJI POZIV	ČOVJEKOV ODGOVOR
Oduprijeti se grijehu	Kajin bira nasilje

Gdje ti je brat?	Poziv na istinu i odgovornost
Znak na Kajinu	Bog sprječava novu osvetu

Ključni naglasci: Zavist ne opravdava nasilje. Bog poziva čovjeka da se odupre grijehu. Svaki je život svet; odgovorni smo za bližnjega.

Aktivnost 2: Božja pitanja – Kajinovi odgovori *(rad u paru, 6 minuta)*

Učenici će u biblijskom tekstu razlikovati pitanje, izgovor i posljedicu. Uz jedan će Božji upit napisati istinit odgovor koji je Kajin izbjegao.

Moguće rješenje: „Gdje ti je brat?“ – „Ubio sam brata i odgovoran sam za to.“ Istina je početak preuzimanja odgovornosti.

GDJE TI JE BRAT?
Potom Jahve zapita Kajina: »Gdje ti je brat Abel?« »Ne znam«, odgovori. »Zar sam ja čuvar brata svoga?« Jahve nastavi: »Što si učinio? Slušaj! Krv brata tvoga iz zemlje k meni viče. Stoga budi proklet na zemlji koja je rastvorila usta da s ruke tvoje proguta krv brata tvoga! Obrađivat ćeš zemlju, ali ti više neće davati svoga roda. Vječni ćeš skitalica na zemlji biti!«
A Kajin reče Jahvi: »Kazna je moja odviše teška da se snosi. Evo me tjeraš danas s plodnog tla; moram se skrivati od tvoga lica i biti vječni lutalac na zemlji – tko me god nađe, može me ubiti.« A Jahve mu reče: »Ne! Nego tko ubije Kajina, sedmerostruka osveta na njemu će se izvršiti!« I Jahve stavi znak na Kajina, da ga tko, našavši ga, ne ubije. Kajin ode ispred lica Jahvina u zemlju Nod, istočno od Edena, i ondje se nastani. Post 4, 9–16; udžbenik, str. 65.

Radni predložak:

Dopisati istinit odgovor na Božje pitanje.

PITANJE	ISTINIT ODGOVOR
Gdje ti je brat Abel?	_____ _____

Aktivnost 3: Znak koji zaustavlja osvetu *(individualni rad, 4 minute)*

Učenici će odabrati točno tumačenje Kajinova znaka i obrazložiti ga jednom rečenicom.

Moguće rješenje: Točno je B. Kajin snosi posljedice svojega grijeha, ali njegov život ostaje pod Božjom zaštitom.

Radni predložak:

Odabrati i kratko obrazložiti.

ŠTO ZNAČI KAJINOV ZNAK?
A – Bog odobrava ubojstvo. B – Bog sprječava osvetu. C – Kajin više nije odgovoran.
Odgovor i razlog: _____ _____

Teološko sidro: Bog ne prešućuje Abelovu krv niti dopušta da se zlo umnaža osvetom. Peta zapovijed obvezuje nas poštovati svaki ljudski život.

Za vjeroučitelja – teološka bilješka:

KKC 2259 prikazuje bratoubojstvo kao plod srdžbe i zavisti; KKC 2260 ističe svetost života. Kajinov znak nije oznaka rase ni dokaz manje vrijednosti nekoga naroda. Ne određivati njegov oblik jer ga biblijski tekst ne opisuje.

Katekizam Katoličke Crkve, br. 2259–2260

Aktivnost 4: Zaustaviti sukob *(rad u paru, 6 minuta)*

Učenici će među ponuđenim postupcima odabrati onaj koji prekida nasilje, a zatim izreći jednu rečenicu podrške.

Moguće rješenje: C; „Dođi sa mnom, potražit ćemo pomoć učitelja.“ Učenik ne mora sam fizički zaustavljati napadača.

Radni predložak:

Odabrati postupak i napisati riječ podrške.

SUKOB NA ODMORU	MOJ ODGOVOR
Netko gura učenika i vrijeđa ga. A – Snimiti. B – Uzvratiti udarcem. C – Pozvati odraslu osobu i pomoći ugroženomu.	Izbor: _ Riječ podrške: _____ _____

Aktivnost 5: Učimo iz umjetnosti *(zajednički rad i rad u paru, 8 minuta)*

Učenici će najprije opisati položaje likova na slici, a zatim povezati prikaz nasilja s petom Božjom zapovijedi.

Moguće rješenje: Napadačev uzdignuti položaj i ugroženost drugoga lika ističu nejednakost moći. Zapovijed „Ne ubij“ štiti život; promatrača poziva na odgovornost.

Informativno o umjetniku:

Jacopo Negretti, zvan Palma il Giovane (oko 1548.–1628.), venecijanski je slikar kasne renesanse. Stvarao je velike religiozne i povijesne kompozicije. Autor, naslov i godina ove reprodukcije preuzeti su iz legende udžbenika.

Izvor za životopis: Treccani – Dizionario Biografico

Jacopo Palma il Giovane, Kajin i Abel, 1576. Reprodukcija: udžbenik, str. 65.

Razgovor

- Što najprije primjećujemo u položaju tijela i ruku? (Jedan lik nadvladava drugi; pokret upućuje na nasilje.)
- Što slika otkriva o nezaštićenosti žrtve? (Nasilje ugrožava život i traži našu odgovornu reakciju.)

Radni predložak:

Povezati jedan opaženi detalj s porukom teksta.

PROMATRAMO	POVEZUJEMO
Detalj sa slike: _____ _____	Poruka za naš odnos prema drugima: _____ _____

Aktivnost 6: Dar i pomirenje *(individualni rad, 4 minute)*

Učenici će prema odlomku o žrtvi i misi (str. 65) dovršiti dvije rečenice o iskrenom prinosu.

Moguće rješenje: Dar bez ljubavi postaje prazan znak; prije dara potrebno je tražiti pomirenje i popraviti nanesenu nepravdu.

Radni predložak:

Dovršiti misli.

DAR BOGU	ODNOS PREMA BLIŽNJEMU

Dar je iskren kada…	Pomirenje započinje kada…
_____ _____	_____ _____

Teološko sidro: U misi se sjedinjujemo s Kristovom žrtvom ljubavi. Dar Bogu ne može služiti kao zamjena za obraćenje i pomirenje (usp. Mt 5, 23–24).

Aktivnost 7: Mali korak protiv zavisti *(individualni rad, 4 minute)*

Učenici će pročitati misao sv. Vinka Paulskoga i izabrati ostvariv korak u nadvladavanju zavisti.

Moguće rješenje: Kada drugoga pohvale, čestitat ću mu i zahvaliti Bogu za jedan njegov dar. Rast uključuje Božju milost i naš slobodan odgovor.

RASTI U DOBRU
Što više pobjeđujemo sebe, to nam On daje više milosti; i ako smo danas imali snage nadvladati jednu poteškoću, sutra i prekosutra moći ćemo nadvladati druge koje su mnogo veće i gore. Sv. Vinko Paulski; udžbenik, str. 65.

Radni predložak:

Zapisati jedan mali korak za danas.

MOJ KORAK
Danas ću… _____ _____

Aktivnost 8: Od promatrača do čuvara *(rad u skupinama, 6 minuta)*

Učenici će oblikovati tri različite reakcije na isključivanje u razrednoj skupini.

Moguće rješenje: Ne prosljeđujem uvredu; privatno pružam podršku; obavještavam razrednika ako se nasilje nastavlja.

Radni predložak:

Upisati po jedan konkretan postupak.

NEĆU ŠIRITI	PRUŽIT ĆU PODRŠKU	POTRAŽIT ĆU POMOĆ
_____ _____	_____ _____	_____ _____

Aktivnost 9: Osjećaj ili odluka? *(individualni rad, 4 minute)*

Učenici će razlikovati osjećaj od namjerno izabranoga postupka.

Moguće rješenje: Razočaranje i ljutnja su osjećaji; ismijavanje je povređujući izbor; traženje pomoći odgovoran je izbor.

Radni predložak:

Uz izjavu upisati O – osjećaj ili P – postupak.

IZJAVA	O / P
Ljut sam jer nisam izabran.	_____
Namjerno ismijavam izabranoga učenika.	_____
Molim za pomoć da se smirim.	_____

Aktivnost 10: Zapišimo! *(individualni rad, 4 minute)*

Učenici će oblikovati zapis u obliku triju kratkih pitanja i odgovora. Odgovori će sažeti uzrok grijeha, odgovornost i Božju zaštitu života.

Moguće rješenje: Zavist i srdžba mogu voditi u nasilje kada im čovjek pristane. Čuvati brata znači brinuti se za bližnjega. Bog štiti Kajinov život i zaustavlja osvetu.

Radni predložak:

Odgovoriti na tri pitanja kratkim rečenicama.

PRVO BRATOUBOJSTVO	
PITANJE	**KRATAK ODGOVOR**
Što je Kajin dopustio da njime zavlada?	_____ _____
Što znači biti čuvar brata?	_____ _____
Što otkriva Božja zaštita Kajina?	_____ _____

III. ZAVRŠNI DIO – DJELUJ (9 minuta)

Aktualizacija:

Vjeroučitelj će odabrati dva ili tri pitanja.

Razgovor

- Kada prijatelja doživljavam kao suparnika? (Kada njegov uspjeh shvaćam kao vlastiti gubitak.)
- Kako se radovati njegovu dobru? (Čestitati, priznati njegov trud i zahvaliti Bogu za njegove darove.)
- Što učiniti ako se nasilje ponavlja? (Potražiti pomoć odrasle osobe i zaštititi ugroženoga.)
- Znači li oprost da ne postoje posljedice? (Ne; oprost ne ukida odgovornost i potrebu za popravkom štete.)

Sinteza:

Učenici će ponovno procijeniti početnu tvrdnju i navesti jednu poruku iz biblijskoga teksta koja je promijenila ili učvrstila njihov stav.

Moguće rješenje: Ne slažemo se. Tuđi uspjeh ne oduzima naše dostojanstvo; brat je osoba povjerena našoj brizi.

Tuđi uspjeh umanjuje moju vrijednost.

Odabrati: slažemo se – nismo sigurni – ne slažemo se. Navesti razlog.

Zaključak vjeroučitelja: Bog pita Kajina za brata i poziva ga na istinu. Zavist ne oduzima čovjeku slobodu da izabere dobro. Bog osuđuje nasilje, a štiti život i onoga koji je sagriješio. Biti čuvar brata znači djelovati iz ljubavi i odgovornosti.

Formativna provjera:

Učenici će ispraviti jednu netočnu poruku i dovršiti drugu.

Moguće rješenje: Bog ne odobrava Kajinov grijeh; štiti njegov život od osvete. Bližnjemu pomažemo konkretnom podrškom i zaštitom.

Radni predložak:

Ispraviti prvu i dovršiti drugu rečenicu.

IZLAZNA KARTICA
„Bog znakom odobrava Kajinov grijeh.“ Ispravak: _ _____
Čuvar brata danas mogu biti tako da… _____

Samovrednovanje:

Učenici će za svaku tvrdnju označiti mogu samostalno ili trebam pomoć.

Procijeniti za svaku tvrdnju: mogu samostalno / trebam pomoć.

- Objasniti Kajinovu odgovornost.
- Protumačiti zaštitni znak.
- Predložiti nenasilan odgovor.

Domaća zadaća:

Učenici će riješiti ili dovršiti zadatke u RB, str. 51.

Ili:

Učenici će napisati tri kratke poruke učeniku kojega su drugi isključili: riječ podrške, ponudu pomoći i razlog zbog kojega je njegov život dragocjen Bogu.

Završna molitva:

Gospodine Isuse, učini nas čuvarima života. Oslobodi nas zavisti i osvete. Daj nam snage čestitati, pomoći i zatražiti oprost. Amen.

ili: Anđele, čuvaru mili…

PREPORUČENI ODABIR ZA 45 MINUTA

Dio sata / odabrana aktivnost	Vrijeme
Uvodna molitva, pregled zadaće, motivacija, početni stav i najava	8 minuta
Aktivnost 1: Obrada sadržaja – istraživački pristup	10 minuta
Aktivnost 4: Zaustaviti sukob	6 minuta
Aktivnost 5: Učimo iz umjetnosti	8 minuta
Aktivnost 10: Zapišimo!	4 minute
Aktualizacija i sinteza sa zaključkom	4 minute
Formativna provjera i samovrednovanje	3 minute
Domaća zadaća i završna molitva	2 minute

Ukupno: 45 minuta.

PRILOZI ZA BRZU UPORABU:

Prilog 1: Kratka kontrolna lista za vjeroučitelja

□ Prepoznaju zavist i srdžbu u Kajinovu odnosu prema Abelu.

□ Razlikuju osjećaj od slobodno izabranoga postupka.

□ Objašnjavaju odgovornost za svojega bližnjega.

□ Tumače Kajinov znak kao Božju zaštitu od osvete.

□ Povezuju iskren dar Bogu s ljubavlju i pomirenjem.

□ Predlažu nenasilan odgovor i pomoć ugroženomu.

IV. IZBORNE I DODATNE AKTIVNOSTI

Vjeroučitelj će prema potrebama razreda odabrati neku od sljedećih aktivnosti kao zamjenu za ranije ponuđenu aktivnost. Nije predviđeno provesti sve aktivnosti u jednom satu.

Aktivnost 1: Radna bilježnica *(individualni rad, 5–8 minuta)*

Učenici će uz pomoć vjeroučitelja rješavati RB, str. 51 (mogu biti i odabrani zadatci po želji).

Aktivnost 2: Digitalni zadatci *(individualni ili zajednički rad, izborno)*

Učenici će riješiti zadatak pod ikonom smješka, digitalni udžbenik str. 65.

klikni ovdje - poveznica

Kod:

Predstavljanje rezultata.

Aktivnost 3: Poruka Abelu *(individualni rad, 5 minuta)*

Učenici će napisati tri rečenice podrške zamišljenom učeniku koji trpi zavist drugih.

Moguće rješenje: Nisi manje vrijedan zbog tuđe zavisti. Ostajem uz tebe. Zajedno ćemo potražiti pomoć.

Radni predložak:

Napisati tri kratke rečenice podrške.

PORUKA PODRŠKE
_____
_____
_____

Aktivnost 4: Izostavljena riječ *(rad u paru, 3 minute)*

Učenici će iz skupa riječi odabrati onu koja otvara put pomirenju i obrazložiti izbor.

Moguće rješenje: Oprost, uz priznanje odgovornosti i popravak štete. Osveta i prikrivanje ne vode pomirenju.

Radni predložak:

Odabrati riječ: osveta – prikrivanje – oprost. Obrazložiti izbor.

RIJEČ I RAZLOG
_____
_____

Aktivnost 5: Razgovor bez izgovora *(rad u paru, 5 minuta)*

Učenici će u paru usmeno izvesti kratak razgovor nakon povrede, bez imenovanja stvarnih učenika.

Moguće rješenje: „Povrijedio sam te. Žao mi je. Što mogu popraviti?“ Druga osoba smije izraziti povredu i potrebu za zaštitom.

Oblikovati razgovor: priznanje – isprika – popravak.